

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ЖАЗЫЛЫМЫН ДАМУДА ЦИФРЛЫҚ ҚҰРАЛДАРДЫ ПАЙДАЛАНУ

Музафарова Мейрамгул Дуйсембаевна

«№ 5 жалпы білім беретін орта мектебі» КММ

ағылшын тілі пәні мұғалімі,

mikomuz@mail.ru

Қазақстан Республикасы Ақтөбе қаласы

Аңдатпа. Бұл мақалада бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық жазылым дағдысын дамытуда цифрлық құралдарды пайдаланудың тиімділігі қарастырылады. Қазіргі білім беру жүйесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану оқыту сапасын арттырудың маңызды бағыттарының бірі болып табылады. Әсіресе цифрлық платформалар мен интерактивті бағдарламалар бастауыш сынып оқушыларының тілдік дағдыларын жетілдіруге, шығармашылық қабілеттерін дамытуға және оқуға деген қызығушылығын арттыруға мүмкіндік береді. Зерттеу барысында шығармашылық жазылымның ерекшеліктері, цифрлық құралдардың оқытудағы рөлі және олардың бастауыш сынып оқушыларының жазу әрекетіне әсері талданады. Сонымен қатар цифрлық педагогика саласындағы ғалымдардың пікірлері негізінде инновациялық технологиялардың артықшылықтары мен кемшіліктері сараланады.

Кілт сөздер: *цифрлық құралдар, шығармашылық жазылым, бастауыш сынып, қазақ тілі, цифрлық білім беру, инновациялық технология, интерактивті оқыту, жазылым дағдысы, оқыту әдістемесі, білім беру технологиясы.*

XXI ғасырда цифрлық технологиялардың қарқынды дамуы білім беру жүйесіне жаңа талаптар қояды. Қазіргі оқушылар ақпараттық технологиялармен тығыз байланыста өсіп келе жатқандықтан, оқыту үдерісінде цифрлық құралдарды қолдану уақыт талабына айналды. Әсіресе

бастауыш сыныпта инновациялық технологияларды пайдалану оқушылардың танымдық белсенділігін арттырып, білімді қызығушылықпен меңгеруге мүмкіндік береді.

Бастауыш мектеп – баланың тілдік, танымдық және шығармашылық қабілеттері қалыптасатын маңызды кезең. Осы кезеңде оқушылардың жазылым дағдысын дамыту ерекше маңызға ие. Жазылым әрекеті арқылы бала өз ойын жүйелі жеткізуге, тілдік нормаларды сақтауға және шығармашылық тұрғыдан ойлауға үйренеді. Ғалым М. Жұмабаев баланың шығармашылық қабілетін дамыту оның ойлау мәдениетін қалыптастыратынын атап көрсеткен [1].

Қазіргі таңда цифрлық құралдар бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық жазылымын дамытуда тиімді технологиялардың біріне айналды. Интерактивті платформалар, мультимедиялық бағдарламалар, онлайн ойындар және жасанды интеллект негізіндегі жүйелер оқушылардың жазуға деген қызығушылығын арттырып, олардың шығармашылық белсенділігін дамытуға ықпал етеді.

Шығармашылық жазылым – оқушының қиялы мен ойлау қабілетіне негізделген тілдік әрекет. Ол тек сауатты жазумен шектелмейді, сонымен қатар оқушының өз ойын еркін жеткізе алуын, жаңа идея ұсынуын және көркем тіл қолдануын талап етеді.

Ғалым Ф. Оразбаева жазылым әрекетін адамның ойын жүйелі түрде жеткізуге мүмкіндік беретін маңызды тілдік процесс ретінде сипаттайды [2]. Оның пікірінше, шығармашылық жазылым оқушының тілдік құзыреттілігін қалыптастырумен қатар, танымдық қабілеттерін де дамытады.

Бастауыш сынып оқушылары үшін шығармашылық жазылымның негізгі түрлері:

- әңгіме құрастыру;

- сурет бойынша мәтін жазу;
- ертегі ойлап табу;
- хат жазу;
- сипаттау мәтінін құрастыру;
- күнделік жазу.

Бұл жұмыстар оқушының қиялын дамытып, сөздік қорын байытады.

Цифрлық құралдар – ақпаратты өңдеуге, сақтауға және таратуға арналған технологиялық жүйелер. Бүгінгі таңда білім беру саласында түрлі цифрлық платформалар кеңінен қолданылуда.

ЮНЕСКО сарапшылары цифрлық технологиялардың білім сапасын арттыруға, оқытуды жекелендіруге және оқушылардың оқу мотивациясын күшейтуге ықпал ететінін атап көрсетеді [3].

Бастауыш сыныпта жиі қолданылатын цифрлық құралдарға мыналар жатады:

- интерактивті тақта;
- мультимедиялық бағдарламалар;
- білім беру платформалары;
- онлайн ойындар;
- мәтін құрастыруға арналған қосымшалар;
- жасанды интеллект негізіндегі платформалар.

Бұл құралдар оқушылардың оқу әрекетін белсенді етіп, шығармашылық жұмыстарды қызықты ұйымдастыруға мүмкіндік береді.

Қазіргі таңда бастауыш сынып оқушыларының жазылым дағдысын дамытуға арналған түрлі платформалар бар.

Мысалы, [Canva](https://www.canva.com/) платформасы арқылы оқушылар сурет пен мәтінді біріктіріп, шағын әңгімелер немесе кітапшалар жасай алады. Бұл олардың шығармашылық ойлауын дамытады.

Ал [ChatGPT](#) платформасы оқушыларға:

- мәтінге идея ұсынуға;
- ертегі сюжетін құрастыруға;
- сөйлемдерді толықтыруға;
- сөздік қорды кеңейтуге көмектеседі.

Мысалы, мұғалім «Ормандағы қызықты оқиға» тақырыбын беріп, оқушылар цифрлық құралдардың көмегімен өз әңгімесін жаза алады.

Бастауыш сынып оқушылары көрнекілік пен ойын элементтеріне қызығады. Цифрлық құралдар оқу процесін қызықты етіп ұйымдастыруға мүмкіндік береді.

Мысалы:

- анимациялық кейіпкерлер арқылы әңгіме құрастыру;
- интерактивті суреттер бойынша мәтін жазу;
- онлайн ойын түріндегі тапсырмалар орындау оқушылардың жазуға деген ынтасын арттырады.

Ғалым Ж. Пиаже бастауыш жастағы балалардың ойын әрекеті арқылы тиімді білім алатынын айтқан [4]. Сондықтан цифрлық құралдарды ойын элементтерімен ұштастыру шығармашылық жазылымды дамытуда ерекше нәтиже береді.

Шығармашылық жазылым үшін бай сөздік қор маңызды. Цифрлық платформалар жаңа сөздерді визуалды және дыбыстық форматта ұсыну арқылы оқушылардың сөздік қорын кеңейтеді.

Мысалы, интерактивті қосымшалар:

- сурет арқылы сөз үйретеді;
- сөздердің дыбысталуын көрсетеді;
- жаңа сөздерді сөйлем ішінде қолдануға үйретеді.

Бұл бастауыш сынып оқушыларының тілдік белсенділігін арттырады.

Цифрлық құралдар оқушылардың қиялын дамытуға ықпал етеді.
Мысалы, балаларға:

- ертегіні жалғастыру;
- сурет бойынша оқиға ойлап табу;
- кейіпкер атынан хат жазу;
- комикс құрастыру сияқты тапсырмалар беріледі.

Ғалым Л. Выготский шығармашылық әрекет баланың танымдық дамуына ықпал ететінін атап көрсеткен [5]. Оның пікірінше, қиял мен шығармашылық баланың интеллектуалдық қабілетін қалыптастырады.

Цифрлық құралдар осы шығармашылық процесті визуалды әрі интерактивті етіп ұйымдастыруға мүмкіндік береді.

Цифрлық құралдар мұғалімнің жұмысын да жеңілдетеді. Мұғалімдер шығармашылық тапсырмалар дайындауға, мәтіндерді тексеруге және көрнекілік жасауға көп уақыт жұмсайды.

Цифрлық платформалар арқылы:

- тапсырмалар әзірлеуге;
- суретті материалдар жасауға;
- мәтіндерді автоматты тексеруге;
- интерактивті сабақ ұйымдастыруға болады.

Бұл мұғалімнің уақытын үнемдеп, оқушылармен шығармашылық жұмыс жасауға көбірек мүмкіндік береді.

Цифрлық технологиялардың тиімділігімен қатар, кейбір кемшіліктері де бар.

Біріншіден, барлық оқушылардың техникалық құралдарға қолжетімділігі бірдей емес. Бұл білім алуда теңсіздік тудыруы мүмкін.

Екіншіден, цифрлық құралдарды шамадан тыс қолдану балалардың кітап оқуға деген қызығушылығын төмендетуі ықтимал.

Үшіншіден, бастауыш сынып оқушылары үшін мұғалімнің тікелей қолдауы маңызды. Сондықтан цифрлық құралдар мұғалімнің орнын алмастырмай, көмекші құрал ретінде қолданылуы тиіс.

Қорыта айтқанда, цифрлық құралдар бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық жазылымын дамытуда маңызды рөл атқарады. Олар оқушылардың қызығушылығын арттырып, сөздік қорын байытуға, қиялын дамытуға және өз ойын еркін жеткізуіне мүмкіндік береді.

Цифрлық платформалар оқу процесін интерактивті әрі қызықты етіп ұйымдастырып, шығармашылық тапсырмаларды тиімді жүзеге асыруға жағдай жасайды. Сонымен қатар мұғалімнің жұмысын жеңілдетіп, оқытуды жекелеңдіруге ықпал етеді.

Дегенмен цифрлық құралдарды қолдануда тепе-теңдік сақталуы қажет. Олар дәстүрлі оқыту әдістерімен үйлестірілген жағдайда ғана тиімді нәтиже береді. Сондықтан бастауыш сыныпта цифрлық технологияларды орынды пайдалану – қазіргі білім беру жүйесінің маңызды бағыттарының бірі.

Әдебиеттер:

1. Мағжан Жұмабаев Педагогика. – Алматы: Ана тілі, 1992. – 160 б.
2. Оразбаева Ф. Тілдік қатынас: теориясы және әдістемесі. – Алматы: РБК, 2000. – 208 б.
3. [UNESCO Digital Education Resources](https://unesco.org/en/digital-education-resources)
4. Jean Piaget The Psychology of the Child. – New York: Basic Books, 1969. – 173 p.
5. Lev Vygotsky Imagination and Creativity in Childhood. – Moscow: Progress Publishers, 1997. – 96 p.
6. Полат Е.С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования. – Москва: Академия, 2010. – 368 с.